

İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*

Aylin Yılmaz Hiğde**, Fatma Coşkun***, Özgül Polat****, Yalçın Özdemir*****

Makale Geliş Tarihi:29/08/2023

Makale Kabul Tarihi: 23/09/2023

DOI: 10.35675/befdergi.1351839

Öz

Bu çalışmada, İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik Ölçeği'nin (İHBEÖ) geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde bulunan 506 ebeveynden (284 anne, %56.1; 222 baba, %43.9) oluşmaktadır. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin, yapı geçerliğini belirlemek için açılımlı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) tekniklerinden yararlanılmıştır. İki farklı örneklem üzerinden gerçekleştirilen analizlerde ilk olarak AFA tekniği ile İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik Ölçeği'nin "Anlaşma (5 madde)", "Çatışma (5 madde)" ve "İş Bölümü (5 madde)" olmak üzere üç alt boyut ve 15 maddeden oluşan ölçek yapısı ortaya çıkarılmış ve ikinci örneklem üzerinden yapılan DFA'da üç faktörlü ölçek yapısının doğrulandığı görülmüştür. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha değerlerinin .80 ile .90 arasında değiştiği belirlenmiştir. İHBEÖ'nün kararlılık düzeyini belirlemek amacıyla test tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, Türk kültüründe çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik ilişkilerini ölçmek için geliştirilen ölçeğin geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Birlikte ebeveynlik, ilkokula hazırlık süreci, ölçek geliştirme, psikometrik özellikler

Co-Parenting in Primary School Preparation Process: A Scale Development Study

Abstract

In this study, it was aimed to develop the Co-Parenting Scale in the Primary School Preparation Process (CP-S). The study group of the research consists of 506 parents (284 mothers, 56.1%; 222 fathers, 43.9%) whose children are in the process of preparing for primary school. EFA and CFA techniques were used to determine the construct validity of the scale developed within the scope of the research. In the analyzes carried out on two different samples, firstly, the scale structure of EFA and CP-S consisting of 15 items and three sub-

*Bu araştırma, 122C048 numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

**Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Doktora Sonrası Araştırmacı, aylinnyilmz@gmail.com, ORCID: [0000-0001-9220-6847](https://orcid.org/0000-0001-9220-6847)

***Bağımsız Araştırmacı, Adıyaman, Türkiye, fatmacoskun@gmail.com, ORCID: [0000-0002-6388-3504](https://orcid.org/0000-0002-6388-3504)

****Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, Türkiye, polatozgul@gmail.com, ORCID: [0000-0001-7426-5771](https://orcid.org/0000-0001-7426-5771)

*****Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Aydın, Türkiye, yalcin.ozdemir@adu.edu.tr, ORCID: [0000-0003-2698-0900](https://orcid.org/0000-0003-2698-0900)

Kaynak Gösterme: Yılmaz Hiğde, A., Coşkun, F., Polat, Ö. & Özdemir, Y. (2023). İlkokula hazırlık sürecinde birlikte ebeveynlik: bir ölçek geliştirme çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(40), 1214-1235.

dimensions as agreement (5 items), conflict (5 items) and division of labor (5 items) was revealed. It was seen that the three-factor scale structure was confirmed in. It was determined that the Cronbach Alpha values calculated to determine the reliability level of the scale developed within the scope of the research ranged between .80 and .90. The test-retest method was used to determine the stability level of CP-S. The results of the research showed that CP-S is a valid, reliable and useful measurement tool to measure the co-parenting relationships of parents whose children are in the process of preparing for primary school in Turkish culture.

Keywords: *Co-parenting, primary school preparation process, scale development, psychometric properties*

Giriş

Ebeveynlerin çocukları ile nasıl ilişki kurdukları ve çocuk yetiştirmede kullandıkları temel yöntemler çocukların gelişimi ve psikolojik sağlıkları üzerinde etkilidir (Rakhshani, Hamid, Kamyad, Kashfi & Jeihooni, 2022). Ebeveynlik stilleri olarak adlandırılan bu temel yöntemler her dönemde olduğu gibi ilkökula hazırlık sürecinde de önem arz etmektedir. Çünkü ilkökula hazırlık süreci, öğrencilerin akademik yaşamlarının başlangıcı olarak kabul edilir. Bu süreçte ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği tutumlar akademik başarı üzerinde de (Fakeye, 2014; Moghaddam, Validad, Rakhshani & Assareh, 2017) etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun birçok açıdan ilkökula hazır olmasını gerektiren bu süreçte demokratik ebeveynler çocuğu her açıdan sağlıklı davranış örüntüleri ile destekleyerek ilkökula hazırlamaya çalışırken, helikopter ebeveynler çocuğun okul yaşantısı ve dersleri ile çok fazla ilgilenerek bu dengeyi bozabilmektedir. Böyle bir durumda öğrenmeden kaçma, akademik başarısızlık gibi durumlar yaşanması olasıdır (Schiffirin & Liss, 2017). Çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin ortaklaşa hareket edebilmesi bu dengenin sağlanması için gereklidir. Bu noktada aile sistemlerindeki risk faktörlerini azaltmaya ve önleyici tedbirler almaya yönelik bir olgu olarak (Feinberg, 2002) karşımıza “birlikte ebeveynlik” kavramı çıkmaktadır.

Feinberg (2002) birlikte ebeveynlik kavramını, yukarıda bahsedilen ebeveynlik rolleri açısından ebeveynlerin birlikte çalışma biçimleri olarak tanımlamıştır. Birlikte ebeveynlik, anne-baba arasındaki ikili ilişkilerin yanı sıra çocuk ve ebeveynler arasındaki üçlü ilişkilerden etkilenir (Pilkington, Rominov, Brown & Dennis, 2019). Birlikte ebeveynlik kavramı, ebeveynlerin bireysel olarak çocukla olan ebeveyn çocuk ilişkisinden veya birbirleriyle olan karşılıklı çift ilişkilerinden çok daha özel bir alanı temsil etmektedir (Feinberg, 2002). Birlikte ebeveynlikte bir çocuk, partner olan bir çift, ikili bir süreç ve çift yönlü bir etkileşim gerekir (Van Egeren & Hawkins, 2004). Birlikte ebeveynliğin çocukların duygusal, davranışsal, sosyal ve bilişsel açıdan gelişimleri ile ilişkilendirilen ampirik çalışmaların sayısı fazladır (Cummings & Davies, 1994; Jean & Elizabeth, 2022; Negrini, 2020). Bu çalışmaların sonuçları, birlikte ebeveynlik davranışlarının olumsuz olması durumunda çocuğun sağlıklı gelişim gösteremeyeceğini belirtmektedir. Bununla birlikte olumlu birlikte ebeveynlik davranışlarının ise çocuğun sağlıklı gelişimini desteklediğini

göstermektedir. Çiftlerin ikisinin de çocuk yetiştirme sürecine aktif olarak dahil olmasının çocuğun akademik gelişimine de olumlu katkılar sağladığına dair araştırma bulguları bulunmaktadır (Dopkins Stright & Neitzel, 2003). Olumlu birlikte ebeveynlik ilişkisinin, çocuğun erken gelişim dönemlerinden itibaren geç ergenlik dönemine kadar bütün gelişimsel süreçlerinde etkisinin olumlu olduğu söylenebilir (Mchale & Lindahl, 2011). Bu nedenle birlikte ebeveynlik, çocuğun gelişimini desteklerken önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Feinberg, 2003).

Farklı teorik alt yapılarda birlikte ebeveynliğin boyutları belirtilmiştir. Ülkemizde ise Özdemir vd. (2021) Birlikte Ebeveynlik Ölçeği geliştirme çalışmasında birlikte ebeveynlik için altı boyutlu bir yapı önermiştir. Bu çalışmada net, anlaşılır ve kısa bir ölçme aracı geliştirebilmek adına bu altı boyutlu yapının birlikte ebeveynlik anlaşması, birlikte ebeveynlik çatışması ve iş bölümü şeklinde üç alt boyutu kullanılmıştır. Bunlardan ilki ebeveynlik anlaşmasıdır. Bu boyut ebeveynlerin çocuk yetiştirirken ortaklaşa hareket edebilmelerini, yakın hedeflere sahip olmalarını içermektedir. Birlikte ebeveynlik çatışması ise ebeveynlerin çocukla ilgili konularda karar alırken ortaklaşa hareket edemeyip birbirleri ile ters düşmesini, çatışma yaşamalarını ifade eder. Birlikte ebeveynlik iş bölümü, çiftlerin çocuk yetiştirme sürecinde her türlü konuda görev ve sorumlulukları paylaşmasını ifade etmektedir. Bu noktada önemli olan ebeveynlerin sorumlulukları paylaşırken eşit olmalarından ziyade adaletli bir iş paylaşımı yapmaları ve bu paylaşımı her iki ebeveynin de kabul etmesidir. Bu boyutların açıklamaları ayrı ayrı yapılırsa da aslında birbiri ile ilişkili olan kavramlardır. Birlikte ebeveynliğin alt boyutları isimlendirilirken farklılık içerse de alt boyutlar içerik ve kapsadığı kavramlar bakımından benzerlik göstermektedir. Bu sebeple birlikte ebeveynlik çalışmalarında ele alınan ortak konular ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde ortaklaşa hareket etmeleri, görev ve sorumlulukları paylaşmaları ve birbirlerini desteklemeleridir. Birlikte ebeveynlik davranışlarının olumlu olduğu aile ortamında büyüyen çocukların, sınıfa uyum sağlama ve öğrenme süreçleri dikkate alındığında, bu çocukların dikkat düzeylerinin diğerlerine göre daha iyi olduğu ve öğrenme süreçlerinde daha aktif oldukları söylenebilir (Brody & Flor, 1996).

Birlikte ebeveynlik, aile sistemlerinin diğer bileşenleriyle güçlü ortak özellikler paylaşan karmaşık bir yapıdır. “Birlikte ebeveynlik ne zaman başlar?” sorusu ise en somut haliyle, ilk çocuğun doğumuna dayandırılabilir. Ancak pek çok araştırmacı, anne-baba adaylarının henüz çocuk sahibi olmadan birlikte ebeveynliğe dair zihinsel gelişim gösterdiğini tespit etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında anne-baba adayları hazırlık sürecinde bakım işini nasıl üstlenecekleri, iş-çocuk bakımı sorunları, çocuğun dini eğitimi, çocuğun yetiştirilme felsefesi gibi birlikte ebeveynliğin merkezindeki pek çok konuyu tartışabilir (Van Egeren & Hawkins, 2004). İlerleyen yıllarda da okula başlama, ergenlik süreçleri gibi süreçlerde birlikte ebeveynlik ilişkisi devam eder. Çünkü geçiş dönemleri içerisinde gelişim, değişim ve bazı belirsizlikleri barındırır (Meleis, 2010). Bu dönemlerde, kişiler değişen olaylara uyum sağlama sürecine girerler (Young vd., 2020). Nitekim birlikte ebeveynlik ilişkisini inceleyen ampirik

çalışmaların, bu çok boyutlu yapıyı ortaya çıkardığı görülmektedir (Feinberg, 2002; Feinberg, 2003). Bunun yanı sıra birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçme araçlarının birlikte ebeveynlik ilişkisinin farklı dönemleri için özel olarak geliştirilmesi, birlikte ebeveynlik ilişkisinin değişen bir yapı olduğunun en belirgin kanıtlarındandır (Özdemir vd., 2021; Pinguart & Teubert, 2015).

Birlikte ebeveynlik, ebeveynlerin aile yaşam döngüsü boyunca birden fazla geçişe uyum sağlaması demektir. Bu geçişler her bir çocuğun doğumu, iş durumundaki değişiklikler ve bir çocuğun yaşam döngüsündeki beklenen özel, kritik (çocuğun okula başlaması, ergenlik dönemine geçiş gibi) dönemlerdir. Bu geçiş süreçlerinin her birinde ebeveynlerin müzakere etmedeki başarısızlığı, geçiş sürecindeki çocuklarda uyum sorununa neden olabilir (Sullivan, 2008). Bazı araştırmacılar ebeveynlerin “birlikte ebeveynlik anlaşması” boyutunda yaşamış oldukları sorunların, çocuğun okul öncesi dönemdeki çocuk davranış problemlerinin kaynağı olduğunu tespit etmiştir (Block, Block & Morrison, 1981; Deal, Halversan & Wapler, 1989). Birlikte ebeveynlik ilişkilerinin durumu çocukların gelişim dönemleri üzerinde önemli etkiye sahiptir. Çocuğun özellikle akademik başarısı için oldukça kritik bir dönem olan ilkokula hazırlık sürecinde, ailenin desteği oldukça önemlidir. Çocuğun ilkokula hazırlık sürecinde, ebeveynlerin birlikte ve uyumlu şekilde hareket etmesi gerekmektedir (Pekdoğan, 2017). Choi ve Becher (2019) destekleyici birlikte ebeveynliğin, ebeveynlerin stres düzeyini ve ihmal edici ebeveynlik gösterme olasılıklarını azalttığı; bu durumun da, okul dönemindeki çocuklarda davranış ve okula uyum problemleri gibi olumsuzlukları azalttığını belirlemiştir.

Alanyazındaki pek çok çalışma birlikte ebeveynlik olgusunun okul öncesi ve okul çağındaki çocukların psikolojik, zihinsel, bilişsel becerilerinin gelişimi açısından önemli bir değişken olduğunu açıkça ortaya koymuştur (Choi & Becher, 2019; Jacopvitz, Hazen, Curran & Hitchens, 2004; Mcconell & Kerig, 2002). Çocukların doğdukları andan yetişkinliğe geçiş sürecine değin tüm gelişim dönemlerinin ayrı ayrı önemi bulunmakla beraber özellikle ilkokula hazırlık süreci olarak değerlendirilen okul öncesi dönemden ilkokula geçiş süreci, çocukların eğitim hayatları açısından oldukça kritik bir yere sahiptir (Pekdoğan, 2017). Birlikte ebeveynlik, aile sistemlerindeki risk faktörlerini azaltmaya ve önleyici tedbirler almaya yönelik bir olgudur (Feinberg, 2002). Ebeveynlerin çocuklarına ilkokula hazırlık sürecinde sağlayabilecekleri katkılardan birisi çocuklarının duygularını tanımasını, anlamlandırmasını olduğu gibi kabul etmelerini sağlamak ve bu duyguyu yaşayarak uygun baş etme stratejilerini belirlemede model olmaktır. Yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışan bir çocuk için bu stratejileri belirlemek önemli görülmektedir. Bu bağlamda Batılı ülkelerde aile temelli müdahalelerin birlikte ebeveynliği arttırdığı, çatışmaları azalttığı ve çocukların uyumunu geliştirdiği görülmektedir (Feinberg & Kan, 2008). Ren vd. (2020) Çin’de yaptıkları çalışmada, babaların birlikte ebeveynlik kalitesi algılarının okul öncesi çağındaki çocukların akademik hazırlanışluklarıyla (yani alıcı sözcük dağarcığı, okuma, erken matematik) ve babanın ebeveynlik uygulamalarının, çocukların davranışlarıyla nasıl ilişkili olduğunu incelemiştir.

Çalışma sonucunda, birlikte ebeveynlik kalitesi ile çocukların akademik başarılarında olumlu ilişki olduğunu bulmuşlardır. Çalışma, çocukların davranışsal düzenleme ve akademik hazırbulunuşluğu için kaliteli birlikte ebeveynlik ilişkisini vurgulamaktadır. Cabrera vd. (2012) ise ilkokula hazırbulunuşluk sürecinde olan çocuk için birlikte ebeveynlik çatışmasının ve ortak karar vermenin sırasıyla olumsuz ve olumlu sonuçları olduğunu, çocukların akademik ve sosyal becerileriyle bağlantılı olduğunu ve birlikte ebeveynliğin çocuğun akademik ve sosyal becerilerle ilişkili olduğunu bulmuştur.

Sonuç olarak birlikte ebeveynlik kavramıyla ilgili alanyazın dikkate alındığında, birlikte ebeveynlik kavramının diğer aile sistemlerinden ayrı ve ebeveynlerin sahip oldukları çocuğun gelişim dönemine bağlı olarak dinamik bir yapı gösterdiği açıkça görülmektedir. Bu durum birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla alanyazında var olan pek çok ölçme aracının, çocukların belli gelişim dönemlerine yönelik geliştirilmesi şeklinde gözlenmektedir. Örneğin; Feinberg, Brown ve Kan (2012) yürüttükleri boylamsal çalışmada, çocukları altı aylık olan 152 çift ile çalışarak çiftin sahip olduğu çocuğun altı aydan üç yaşına geçtiği sürece kadar, çiftlerin birlikte ebeveynlik ilişkilerini ölçmek amacıyla kullanılacak uzun ve kısa versiyona sahip bir ölçme aracı geliştirmiştir. Pinquart ve Teubert (2015) çocuğu okul öncesi eğitim kademesinde bulunan 270 Alman aile üzerinden gerçekleştirdikleri çalışmada, birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla Alman kültürüne uygun bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. “Ortak Ebeveynlik Ölçeği” adını verdikleri likert tipi ölçek “Anlaşma”, “Çatışma” ve “Üçgenleme” olmak üzere üç alt boyut ile toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Özdemir vd. (2021) Türk kültüründe birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla 0-18 yaş aralığında çocuğu bulunan 677 ebeveyn üzerinden yürüttükleri çalışmada, 46 madde ve altı alt boyuttan oluşan likert tipi bir ölçek geliştirmişlerdir. Ancak bu ölçek alana önemli katkılar sunsa da belli bir gelişim dönemi için geliştirilmediğinden, çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde bulunan ebeveynler gibi özel bir dönem için genel maddeler ve boyutlar içermektedir. Bu araştırmada da ilkokulda karşılaşılabilecek olası riskleri baştan belirlemek amacıyla ilkokula hazırlık sürecinde ebeveynlik ilişkilerini belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Türk kültüründe çocuğu ilkokula hazırlık sürecinde bulunan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla kullanılacak geçerli, güvenilir ve kullanışlı likert tipi bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu kısımda araştırma modeli, evren ve örneklem ile birlikte ölçek geliştirme planı sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada çocukları ilkokula hazırlık sürecinde olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik davranışlarını ölçmek için kullanılacak geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Psikometride depresyon, kaygı gibi doğrudan gözlenemeyen özellikler “örtük değişken” olarak tanımlanır. Örtük değişkenler, belli bir kuram ya da kuramlara dayandırılarak ilişkili olduğu varsayılan gözlenebilen değişkenler aracılığıyla ölçülür. Teorik olarak ölçekte yer alan tüm maddelerin birbirleriyle ve örtük yapıyla ilişki gösterdiği varsayılır. Bunun bir sonucu olarak ölçek geliştirme çalışmalarında uygulanan yapı geçerliği analizleri, ölçek maddeleri ve örtük özellik arasında var olduğu iddia edilen teori temelli ilişkilerin korelasyon değerlerinin hesaplanmasına dayandırılır (DeVellis, 2003). Bu çalışmanın giriş kısmında teorik ve kuramsal alt yapısı detaylı bir şekilde açıklanan ve önemli bir örtük değişken olan “birlikte ebeveynlik” değişkeniyle ilişkili olduğu düşünülen birtakım göstergelerden hareketle, geliştirilen ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmaktadır. Dolayısıyla araştırma kapsamında ele alınan problem durumu veya araştırmanın amacı doğrudan gözlenebilen değişkenler ile doğrudan gözlenemeyen değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesine dayandığından, bu çalışma nicel araştırma modelleri kapsamında deneysel olmayan araştırma yaklaşımlarından biri olan ilişkisel araştırma altında sınıflandırılabilir (Gliner, Morgan & Leech, 2017).

Evren/Örneklem

Ölçek geliştirme çalışmalarında geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılan örnekleme yöntemi, örneklemelerin büyüklükleri ve örneklemin belli değişkenler açısından yanlılık göstermemesi oldukça önemlidir. Bu çalışmada Sullivan'ın (2008) belirttiği gibi birlikte ebeveynlik olgusunun çocuğun içinde bulunduğu döneme göre farklı yapı göstermesi dikkate alınarak araştırmanın hedef ölçek geliştirme grubu, çocuğu ilkokula hazırlık aşamasında olan ebeveynler olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, araştırmanın örneklemini belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Erkuş'a (2015) göre ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılacak örneklem büyüklüğü için teorik olarak taslak formu oluşturulan ölçeğin madde ve boyut sayısı da göz önünde bulundurularak, ölçülmesi amaçlanan özellik açısından ranj aralığı en geniş örneklemin seçilmesi önerilmektedir. Alanyazında tüm ölçek geliştirme çalışmaları için geçerli standart bir örneklem büyüklüğü olmamakla beraber Tabachnick ve Fidell (2013), faktör sayısı ve her bir faktör altındaki madde sayısının az olduğu durumlar için 300 kişilik bir örneklemin yeterli olacağını belirtmiştir. DeVellis (2003) 300 katılımcıdan oluşan bir örneklemin ölçek geliştirme çalışmaları için uygun olduğunu belirtmekle beraber uygulama boyutunda küçük örneklemelerin daha iyi sonuçlar sağladığını vurgulamıştır. Ayrıca bu durumu örneklendirerek, 20 maddeden oluşan bir ölçek geliştirme çalışması için 300'den daha az katılımcıdan oluşan bir örneklemin de yeterli olacağını belirtmiştir (DeVellis, 2003). Comrey ve Lee (1992) daha genel bir perspektiften değerlendirerek 50 katılımcıdan oluşan örnekleme çok yetersiz, 100 katılımcıdan oluşan örnekleme

“yetersiz”, 200 katılımcıdan oluşan örnekleme “orta”, 300 katılımcıdan oluşan örnekleme “iyi”, 500 katılımcıdan oluşan örnekleme “çok iyi” ve 1000 katılımcıdan oluşan örneklemin ise “mükemmel” şeklinde nitelendirmişlerdir. Bu araştırma kapsamında taslak formu geliştirilen ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla 506 katılımcıdan oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Dolayısıyla söz konusu örneklem büyüklüğü, Comrey ve Lee'nin (1992) belirttiği ölçütlere dayandırılarak iyi bir örneklem büyüklüğü şeklinde yorumlanabilir. Ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem büyüklüğünün yanı sıra araştırmacıların çoğu zaman dikkat etmediği ancak analiz sonuçlarının geçerliği için kritik öneme sahip olan bir diğer konu örneklemin belli değişkenler açısından dengeli dağılımasıdır. Başka bir deyişle, ölçek geliştirme analizlerinin gerçekleştirildiği örneklem belli bir grup açısından yanlılık göstermemelidir. Kullanılan örnekleme, ölçek çalışmasının hedef kitlesi olan tüm grupların dengeli bir şekilde temsil edilmesi gerekmektedir. Örneğin, Wechsler tarafından geliştirilen ilk dönem zekâ testlerinde standardizasyon çalışmasının yapıldığı örneklemelerin cinsiyet ve etnik köken açısından tüm grupları yeterince temsil etmemesinin örneklem yanlılığına neden olduğu tespit edilmiş ve oldukça eleştiri almıştır (Dana & Back, 1977; Nisbett, Aronson, Blair, Dickens, Flynn, Halpern & Turkheimer, 2012). Bu noktada yapılan kuramsal incelemelerde, birlikte ebeveynlik olgusunun ebeveynlerin cinsiyeti açısından farklılık gösterebileceği (Van Egeren & Hawkins, 2004) açıkça belirtilmektedir. Ayrıca birlikte ebeveynlik olgusunun doğası gereği anne ve baba rollerindeki iki ebeveynli bir yapı gerektirmesi nedeniyle ölçek geliştirme çalışmasının gerçekleştirildiği örneklemin cinsiyet değişkeni açısından yanlılık göstermemesi sonuçların geçerliği açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada, taslak ölçek formunun geçerlik ve güvenilirlik gibi çalışmalarının yapıldığı örneklemin cinsiyet açısından dengeli bir dağılım göstermesine özen gösterilmiştir. Ayrıca bu araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilen ölçeğin yayımlandıktan sonra ölçeği kullanmak isteyen araştırmacılara yol göstermesi açısından örnekleme oluşturan ebeveyn özelliklerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu, hane geliri, çocuk sayısı, ana sınıfındaki çocuğun yaşı, ana sınıfındaki çocuğun cinsiyeti ve ebeveynlerin evlilik durumu değişkenleri açısından dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Araştırma Örneklemini Oluşturan Ebeveynlere Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	Düzyey	Frekans	Yüzde
1-Yaş	20-25 yaş	1	%0.2
	25-30 yaş	36	%7.1
	30-35 yaş	120	%23.7
	35-40 yaş	176	%34.8
	40-45 yaş	126	%24.9

	45-50 yaş	34	%6.7
	50 yaş ve üzeri	13	%2.6
2-Cinsiyet	Kadın	284	%56.1
	Erkek	222	%43.9
3-Eğitim Düzeyi	İlkokul	33	%6.5
	Ortaokul	68	%13.4
	Lise	128	%25.3
	Üniversite	223	%44.1
4-Çalışma Durumu	Lisansüstü	54	%10.7
	Çalışıyorum	338	%66.8
	Çalışmıyorum	168	%33.2
5-Hane Geliri	0-8 bin	67	%13.2
	8-16 bin	224	%44.3
	16-24 bin	72	%14.2
	24-32 bin	57	%11.3
	32 bin ve üzeri	86	%17.0
6-Çocuk Sayısı	1	144	%28.5
	2	259	%51.2
	3	82	%16.2
	4	18	%3.6
	5	1	%0.2
	6 ve üzeri	2	%0.4
	7-Ana Sınıfındaki Çocuğun Yaşı	3	1
7-Ana Sınıfındaki Çocuğun Yaşı	4	4	%0.8
	5	150	%29.6
	6 ve üzeri	351	%69.4
8-Ana Sınıfındaki Çocuğun Cinsiyeti	Kız	253	%50.0
	Erkek	253	%50.0
9-Ebeveynlerin Evlilik Durumu	Evliyiz	494	%97.6
	Ayrıyız	12	%2.4

Toplam	506	%100
--------	-----	------

Tablo 1’de ölçek geliştirme çalışmasının yapıldığı örnekleme oluşturan katılımcıların betimsel özelliklerini ifade eden değişkenler frekans ve yüzde istatistikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmanın katılımcıları yanlılık için önemli bir değişken olarak görülen cinsiyet açısından dengeli bir dağılım göstermektedir (Kadın=284, %56; Erkek=222, %44). Araştırmanın katılımcıları genel olarak 30-35 (%24), 35-40 (%35) ve 40-45 (%25) yaş aralığında yığılma göstermektedir. Araştırmanın katılımcıları en çok üniversite düzeyinde (%44) eğitim görmüş ve ağırlıklı olarak çalışıyor (%67) durumdadır. Katılımcıların hane geliri ağırlıklı olarak 8-16 bin (%44) arasında değişirken çoğunluk iki çocuk (%51) sahibidir. Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun (%69) anasınıfına giden çocuğu 6 yaş ve üzerindedir. Ana sınıfına devam eden çocuğunun cinsiyeti açısından kız ve erkek çocuk ebeveynleri eşit dağılım gösterirken; katılımcıların neredeyse tamamı çocuğunun diğer ebeveyni ile evli (%98) durumdadır.

Ölçek Geliştirme Planı

Bu araştırma kapsamında ölçek geliştirme adımlarının uygulanması konusunda Clark ve Watson (1995), DeVellis (2003), Erkuş (2015) ve Malhotra’nın (2006) ölçek geliştirme çalışmalarıyla ilgili sunmuş oldukları öneriler dikkate alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma boyunca gerçekleştirilen işlemler şöyledir:

1-Araştırmanın ilk aşamasında, birlikte ebeveynlik olgusunu en iyi şekilde ortaya çıkarabilmek için ilgili alanyazın taranmıştır. Alanyazın incelemeleri sonucunda Feinberg (2002; 2003), Sullivan (2008), Van Egeren (2001) ile Van Egeren ve Hawkins’in (2004) kuramsal sınırlarını çizdiği “birlikte ebeveynlik” kavramı göz önünde bulundurularak belli göstergeler oluşturulmuştur. Özdemir vd. (2021) tarafından geliştirilen Birlikte Ebeveynlik Ölçeği temel alınarak ilerlenmiştir. Aynı zamanda veri toplanması planlanan okullarda ebeveynler ile görüşmeler yapılarak ilkokula hazırlıkta birlikte ebeveynlik olgusunu en iyi yansıtan göstergelerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Alanyazın incelemesi ve ebeveynlerle yapılan görüşmeler sonucunda “birlikte ebeveynlik” olgusunu temsil eden 18 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

2-Maddeler “kesinlikle katılmıyorum (1)”, “katılmıyorum (2)”, “katılıyorum (3)” ve “kesinlikle katılıyorum (4)” dereceleri arasında değişen dörtlü likert tipi ölçek formatında düzenlenmiştir.

3-Ardından 18 maddeden oluşan taslak ölçek formu hakkında, kapsam geçerliği ve maddelerin amaca uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla sınıf öğretmenliği, okul öncesi eğitimi, ölçme ve değerlendirme, Türkçe dilbilim ve eğitim psikolojisi alanında en az doktora derecesine sahip uzmanların görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlar, 18 maddelik havuzdaki üç maddenin teknik olarak üç alt boyut için aynı anda çalışabileceğini belirterek bu maddelerin havuzdan çıkarılmasını tavsiye etmişlerdir.

Uzman görüşleri sonucunda 15 maddeden oluşan Taslak Ölçek Formu uygulama için hazırlanmıştır.

4-Daha sonra, 506 katılımcıdan oluşan örneklem üzerinden Taslak Ölçek Formu kullanılarak veriler toplanmıştır.

5-Taslak Ölçek Formu ile elde edilen veriler üzerinden Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılarak “İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik Ölçeği (İHBEÖ)” nin yapısı ortaya çıkartılmıştır. Ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak ölçeğin model veri uyumu incelenmiştir. Bu adım aynı zamanda geliştirilmesi amaçlanan ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamaktadır.

6-Araştırma kapsamında geliştirilen İHBEÖ’nün ölçüt geçerliğine kanıt sunmak amacıyla alanyazında daha önce kullanılan “Ortak Ebeveynlik Ölçeği (OEÖ)” kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda İHBEÖ ve OEÖ aracılığıyla elde edilen toplam puanlar arasında Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. OEÖ, Pinquart ve Teubert (2015) tarafından, çocuğu okul öncesi eğitim kademesinde bulunan ebeveynlerin, birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla Alman kültüründe geliştirilmiştir. “Anlaşma”, “Çatışma” ve “Üçgenleme” olmak üzere üç alt boyuttan oluşan dörtlü likert tipindeki bu ölçek, Acar, Ece, Saral ve Gürman (2020) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır.

7- İHBEÖ ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik kanıtlarını elde etmek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve test tekrar test yöntemi uygulanmıştır.

Etik Kurul İzin Bilgisi

Bu araştırma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulunun 28/10/2022 tarihli 2022/18. sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Geçerlik Analizleri

Ölçek geliştirme çalışmalarında yapılan geçerlik analizleri, geliştirilen ölçeğin ölçmesi amaçlanan yapıyı, doğru bir şekilde ölçüp ölçmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılır (Erkuş, Sünbül, Ömür-Sünbül, Yormaz & Aşiret, 2017). Bu amaç doğrultusunda alanyazın, ölçek geliştirme çalışmalarında geçerlik çalışmaları için en çok AFA ve DFA teknikleri kullanılmaktadır. Ancak AFA ve DFA yapı geçerliğine kanıt sunmak amacıyla kullanılacak tekniklerdir. Bir ölçme aracının geçerlik açısından tüm yönleriyle değerlendirilebilmesi için kapsam, yapı ve ölçüt geçerliğinin birlikte incelenmesi gerekmektedir (DeVellis, 2003). Bu çalışma kapsamında, hazırlanan taslak ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla, kapsam geçerliğinin tam anlamıyla sağlanabilmesi için taslak ölçek formunun hazırlanması sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuş; yapı geçerliği için AFA ve DFA; ölçüt geçerliği için Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

AFA Sonuçları

Alanyazında, örneklem büyüklüğünün AFA için uygun olup olmadığına karar vermek için Kaiser-Meyer-Olkin değeri ve Bartlett's Testi kullanılmaktadır. Bu çalışmada elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin değerine (.88) göre, örneklem büyüklüğünün yeterli düzeyde olduğu görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2018). AFA sonucunda ortaya çıkan ölçek alt boyutları ve madde faktör yük değerlerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

İHBEÖ Alt Boyutları ve Madde Faktör Yük Değerleri

Madde	Anlaşma	Çatışma	İş Bölümü
Madde4_Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili, eşimin fikirlerine güvenirim.	.956		
Madde3_Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili, eşimin düşüncelerine katılırım.	.869		
Madde2_Çocuğumuzun okul yaşantısında "onun için neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda" eşimle hemfikir olacağımızı düşünürüm.	.726		
Madde5_Çocuğumuzun eğitimi konusunda, eşimle fikirlerimiz uyuşur.	.702		
Madde1_Çocuğumuzu hangi okula kaydedeceğimize, eşimle birlikte karar veririz.	.699		
Madde8_Çocuğumuzun ilkokula ne zaman başlaması gerektiği konusunda eşimle farklı düşünüyoruz.		.978	
Madde7_Çocuğumuzun hangi yaşta okula başlayacağı konusunda, eşimle anlaşmazlık yaşıyoruz.		.953	
Madde9_Çocuğumuzun okulu ile ilgili kararlar, eşimle gerilmemize neden olur.		.618	
Madde6_İlkokula başlamadan önce, çocuğumuza harfleri öğretme konusunda eşimle fikir ayrılığı yaşıyoruz.		.567	
Madde10_Çocuğumuzun ne kadar ders çalışması gerektiğiyle ilgili eşimin yaklaşımını beğenmem.		.440	
Madde12_Çocuğumuzun ödevlerine eşimle birlikte yardımcı oluruz.			.828
Madde13_Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili konularda, eşimle eşit sorumluluk alırız.			.780
Madde14_Çocuğumuzun okula uyum sürecinde eşimle birlikte hareket ederiz.			.508
Madde15_Çocuğumuzun veli toplantılarına eşimle birlikte katılırız.			.456

Madde11_Eğer çocuğumuzun eğitim hayatı ile ilgili bir problem olursa, çözüm yolunu eşimle birlikte araştırırız.

.363

Tablo 2’de yer alan bilgiler incelendiğinde tüm maddelerin, kuramsal ve teorik temellere dayalı olarak oluşturulan taslak ölçek formundaki gibi, yer aldığı alt boyut altında yüksek faktör yük değerleri gösterdiği belirlenmiştir. Tablo 2’deki bilgiler incelendiğinde İHBEÖ’nün “Anlaşma” alt boyutundaki maddelerin .96 ile .70; “Çatışma” alt boyutundaki maddelerin .98 ile .44 ve “İş Bölümü” alt boyutundaki maddelerin .83 ile .36 faktör yük değeri aralığında değiştiği görülmektedir. Buna göre ölçekteki tüm maddeler faktör yük değeri açısından .32 değerinin üstünde ve istenen düzeyde çalışmaktadır (Büyüköztürk, 2002).

AFA sonucunda yapısı ortaya çıkarılan İHBEÖ’nün alt boyutlarının öz değer, açıklanan varyans ve toplam varyansa katkılarına ilişkin bilgiler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.
İHBEÖ Alt Boyutları ve Açıklanan Varyans

Alt Boyutlar	Öz değer	Açıklanan Varyans	Toplam Varyans
Anlaşma	6.14	40.96	40.96
Çatışma	1.91	12.71	53.67
İş Bölümü	.86	5.70	59.37

Ölçek geliştirme çalışmalarında AFA sonucunda elde edilen açıklanan varyansın değerinin yüksek olması, ölçülmesi amaçlanan yapının ne kadar iyi açıklandığına dair bir kanıt olarak değerlendirilir. Genel kaniya göre geçerli faktör sayısının açıkladığı varyans oranının tüm varyansın üçte ikisini yani yaklaşık %66’sını karşılaması beklenir (Büyüköztürk, 2002). Ancak davranış bilimleri alanında geliştirilen ölçeklerin bu beklentiyi karşılaması pek mümkün değildir. Davranış bilimlerinde geçerli faktör sayısının, toplam varyansın %40 ve üzerini açıklaması iyi bir değer olarak kabul edilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2018). Tablo 3’deki bilgiler incelendiğinde İHBEÖ’nün “Anlaşma” alt boyutu toplam varyansın yaklaşık %41’ini, “Çatışma” alt boyutu yaklaşık %13’ünü ve “İş Bölümü” alt boyutu ise yaklaşık %6’sını açıklamaktadır. İHBEÖ tüm boyutlarıyla beraber ele alındığında toplam varyansın yaklaşık %60’mı açıklamaktadır ve bu oldukça iyi bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

İHBEÖ’nün alt boyutları arası ölçüt geçerliliğine ilişkin kanıtlar sunmak amacıyla hesaplanan korelasyon değerleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.
İHBEÖ’nün Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Alt Boyut	Anlaşma	Çatışma	İş Bölümü
-----------	---------	---------	-----------

Anlaşma	1		
Çatışma	-.43	1	
İş Bölümü	.63	-.42	1

Tablo 4’de yer alan bilgiler incelendiğinde İHBEÖ’nün anlaşma ve iş bölümü alt boyutları arasında (.6363) biraz daha yüksek olmak üzere tüm boyutlar arasında orta düzeyde bir ilişki mevcuttur. Sonuç olarak, AFA bulgularına göre 15 madde ve üç alt boyuttan oluşan İHBEÖ’nün geçerli bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

DFA Sonuçları

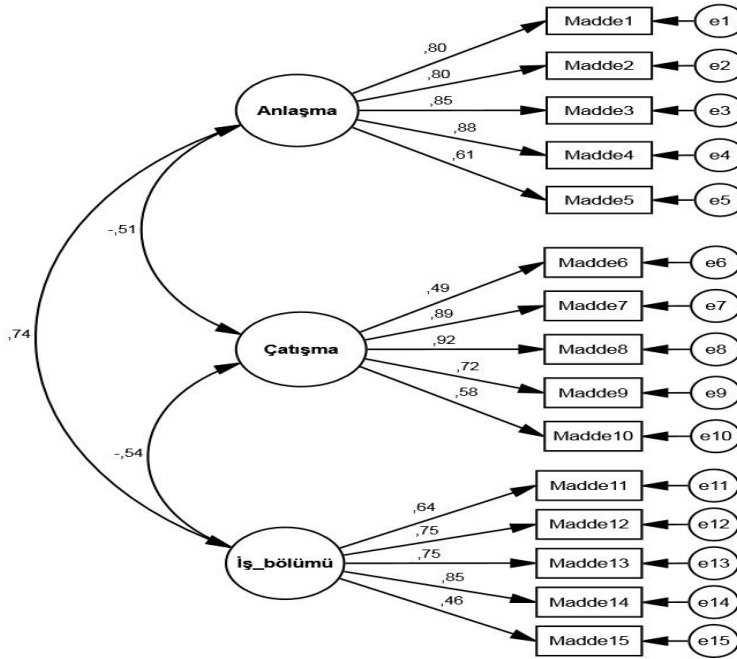
AFA ile yapı geçerliği incelenen İHBEÖ’nün, yapı geçerliğini farklı bir örnekleme test etmek amacıyla ikinci bir örneklemden elde edilen veriler üzerinde DFA uygulamıştır. DFA sonucunda elde edilen uyumu indeksleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5.

DFA Sonuçlarına İlişkin Model Uyum İyiliği Değerleri

Uyum indeksi	Değer	Uyum İndeksi	Değer
χ^2	236.65	AGFI	.87
Sd	85	IFI	.94
χ^2/sd	2.78	TLI	.93
CFI	.94	RMSEA	.07
GFI	.91	SRMR	.07

DFA sonucunda model veri uyumunun ne düzeyde sağlandığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare (χ^2) değerinin serbestlik derecesine (sd) oranı ile CFI, IFI, TLI, GFI, AGFI ve RMSEA uyum indeksleri ölçüt olarak alınmıştır. Tablo 5’e göre, χ^2/sd oranı (2.78), CFI (.94), IFI (.94), TLI (.93), GFI (.91), AGFI (.87) ve RMSEA (.07) uyum indekslerine göre, model uyumunun iyi düzeyde sağlandığı görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2018; Kline, 2016; Tabachnick & Fidell, 2013). DFA sonucunda üç alt boyut ve 15 maddelik ölçek yapısının doğrulandığı tespit edilen İHBEÖ’nün yol diyagramı Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. İHBEÖ yol diyagramı

Yol diyagramı ve Tablo 5’de yer alan uyum indeksleri, İHBEÖ’ nün psikometrik olarak yapı geçerliğinin yeterli düzeyde ($\chi^2/sd < 3$; CFI > .90; IFI > .90; TLI > .90; GFI > .90; AGFI > .85; RMSEA < .08) olduğuna ilişkin kanıtlar sağlamaktadır.

Ölçüt Geçerliği Bulguları

İHBEÖ’nün ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla alanyazında yer alan OEÖ ile de aynı örneklemden veri toplanmıştır. İHBEÖ ve OEÖ toplam puanları arasında hesaplanan Pearson Korelasyon katsayısına ilişkin bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.

İHBEÖ ve OEÖ Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon

Ölçekler	Ortalama	S. Sapma	Ölçek 1	Ölçek 2
İHBEÖ	52.08	7.13	1	0.41
OEÖ	44.28	4.88	0.41	1

Tablo 6’da yer alan bilgiler incelendiğinde İHBEÖ’nün yaklaşık 52; OEÖ’nin ise yaklaşık 44 puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. İHBEÖ ortalama puanının OEÖ ortalama puanından daha yüksek çıkmasının nedeni İHBEÖ’nün 15; OEÖ’nün ise 12 maddeden oluşmasıdır. İki ölçek arasında 44.3 gibi orta düzeyde bir korelasyon

görülmüştür. Bu bulguya göre bu araştırma kapsamında geliştirilen İHBEÖ'nün ölçüt geçerliğini sağladığı ifade edilebilir.

Güvenirlilik Analizleri

Ölçek ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar şöyledir:

Tablo 7.

İHBEÖ ve Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alpha Katsayıları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
Anlaşma	5	.90
Çatışma	5	.84
İş Bölümü	5	.80
İHBEÖ Toplamı	15	.90

Tablo 7'deki bilgiler incelendiğinde İHBEÖ'nün “Anlaşma (.90)”, “Çatışma (.84)” ve “İş bölümü (.80)” alt boyutlarının yüksek düzeyde güvenilirlik gösterdiği görülmektedir. Ölçeğin tamamı ve her bir alt boyut için Cronbach Alpha katsayılarının .70 ve üstü olması iç tutarlılık için yeterli görülmektedir (Bland & Altman, 1997).

Bu araştırma kapsamında geliştirilen İHBEÖ'nün toplam ölçek ve alt ölçek puanlarının kararlılığını incelemek amacıyla 40 ebeveyne 2 hafta arayla İHBEÖ uygulanmıştır. Test tekrar test uygulaması aracılığıyla elde edilen veriler üzerinden ölçek ve alt boyutlarının kararlılık katsayısını belirlemek için Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Test Tekrar Test Uygulaması Sonucu Hesaplanan Kararlılık Katsayıları

Ölçek	N*	r*	p*
Anlaşma	40	.68	0.00
Çatışma	40	.71	0.00
İş Bölümü	40	.89	0.00
İHBEÖ	40	.80	0.00

r: Pearson korelasyon katsayısı, N: Katılımcı sayısı, p: .05 manidarlık düzeyi

Tablo 8'de görüldüğü üzere, test tekrar test uygulaması sonucunda toplam ölçek ve alt boyutları için elde edilen kararlılık katsayıları sırasıyla “Anlaşma” alt boyutu için .68; “Çatışma” alt boyutu için .71; “İş bölümü” alt boyutu için .89 ve toplam ölçek puanı için ise .80 olarak hesaplanmıştır. Buna göre, ölçek ve alt boyutlarının test tekrar test uygulamasında yüksek kararlılık gösterdiği belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Alanyazında birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmek amacıyla kullanılabilir pek çok ölçme aracı yer alsada bunların ilkökula hazırlık süreci için çok genel ifadeler barındırdığı görülmektedir (Abidin & Brunner, 1995; Feinberg vd., 2012; McHale, 1997; Özdemir vd., 2021). Sullivan'ın (2008) belirttiği gibi birlikte ebeveynlik ilişkisinin en belirgin özelliklerinden biri, ebeveynlerin sahip oldukları çocuğun gelişim dönemleriyle beraber ortaya çıkan farklı durum ve ihtiyaçlara uyum sağlayabilmesidir. İlkokula hazırlık sürecinin çocuğun özellikle okul yaşamındaki kritik önemi dikkate alındığında, bu çalışma kapsamında geliştirilen İHBEÖ ilkökula hazırlık sürecinde olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik davranışlarını çok boyutlu olarak geçerli ve güvenilir şekilde ölçmede kullanılabilir.

Araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılan İHBEÖ'nün, çocuğu ilkökula hazırlık sürecinde bulunan ebeveynlerin "birlikte ebeveynlik ilişkisini" ölçmek amacıyla kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. İHBEÖ (EK-1) formu, "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Katılıyorum (3)" ve "Kesinlikle Katılıyorum (4)" şeklinde dört ayrı dereceden oluşan likert tipi bir ölçektir. Araştırma kapsamında geliştirilen İHBEÖ "Anlaşma (1, 2, 3, 4 ve 5. maddeler)"; "Çatışma (6, 7, 8, 9 ve 10. maddeler)" ve "İş Bölümü (11, 12, 13, 14 ve 15. maddeler)" olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ölçek madde sayısının az olması ve kolay uygulanabilirliği açısından oldukça kullanışlı bir ölçme aracıdır. Ölçekte yer alan maddelerden 5 tanesi ters; diğer 10 madde ise normal puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15 iken; ölçekten alınabilecek en yüksek puan ise 60'tır. Ölçeğin geçerlik kanıtlarını elde etmek amacıyla geçerliğin kapsam, ölçüt ve yapı geçerliği türlerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuş; ölçüt geçerliğinin belirlenebilmesi açısından Pinquart ve Teubert (2015) tarafından geliştirilip Acar vd. (2020) tarafından Türk kültürüne uyarlanan OEÖ kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğine kanıt sunmak amacıyla iki farklı örneklem üzerinden ilk olarak AFA ile ölçek yapısı ortaya çıkarılmış ardından DFA kullanılarak ölçek yapısının doğrulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik kanıtlarını elde etmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve test tekrar test uygulamalarından yararlanılmıştır.

İlkokula hazırlık sürecinde birlikte ebeveynlik ilişkisinin ele alındığı bu çalışmada, Özdemir vd. (2021) tarafından geliştirilen ve Türk kültüründe birlikte ebeveynlik ilişkisini ölçmeyi amaçlayan "Birlikte Ebeveynlik Ölçeği" nin "Anlaşma", "Çatışma" ve "İş Bölümü" şeklindeki üç alt boyutu kullanılmıştır. Bu durumun nedeni bu çalışmada genel bir ebeveynlik ilişkisinden ziyade ilkökula hazırlık süreci gibi özel bir dönemde yaşanan birlikte ebeveynlik ilişkisinin ölçülmesinin amaçlanmasıdır. Nitekim ilgili alanyazın incelendiğinde araştırma kapsamında ele alınan bu üç alt boyutun ilkökula hazırlık süreci ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Block vd. (1981), özellikle birlikte ebeveynlik ilişkisinin "Anlaşma" alt boyutunda ebeveynler

arasında görülen uyumsuzluğun, ileri dönemlerde çocuğun okul yaşamına davranış problemleri olarak yansıdığını belirlemişlerdir. Benzer şekilde, ilkokula hazırlık sürecinde ebeveynler arasında yaşanan “Çatışma” ve “İş Bölümü” konusundaki dengesizlik durumu da çocuğun okul yaşamındaki akademik başarısı üzerinde oldukça etkili faktörlerdir (Choi & Bachler, 2019; Pekdoğan, 2017).

Bu ölçek ile anne babaların ilkokula hazırlık sürecinde birlikte ebeveynlik düzeylerini tespit ederek ailelere bilinçli destek sağlamak mümkün olabilecektir. Böylece çocukların ilkokula hazır bulunuşluğunu etkileyen önemli olası risk faktörlerinden biri olan anne babalık becerilerini, tutumlarını, davranışlarını vb. pozitif yönde etkileme fırsatı söz konusu olabilecektir. Bu da ilkokula hazırlık sürecinde ailelerin çocuklarına sundukları bilinçli destek ile onların aralarındaki bilgi, davranış, tutum vb. öğrenme açıklarının oluşmasını minimuma indirerek 1.sınıfa aşağı yukarı benzer donanımlarla eşit fırsatlarda başlamalarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Bu makale 122C048 nolu TÜBİTAK projesi kapsamında yapılmıştır. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu'nun 28.10.2022 tarih ve 2022/18 sayılı toplantısı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Bu çalışmada yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Abidin, R. R. & Brunner, J. F. (1995). Development of a Parenting Alliance Inventory. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24(1), 31-40. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp2401_4
- Acar, I. H., Ece, C., Saral, B., & Gürmen, S. (2021). Evaluating psychometric properties of the Coparenting inventory with Turkish mothers and fathers of preschool children. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01213-1>
- Bland, J. M., & Altman, D. G. (1997). Statistics notes: Cronbach's alpha. *British Medical Journal*, 314, 570-572. <https://doi.org/10.1136/bmj.314.7080.572>
- Block, J. H., Block, J., & Morrison, A. (1981). Parental agreement-disagreement on child-rearing orientations and gender-related personality correlates in children. *Child development*, 965-974. <https://doi.org/10.2307/1129101>
- Brody, G. H., & Flor, D. L. (1996). Coparenting, family interactions, and competence among African American youths. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1996(74), 77-91.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Cabrera, N. J., Scott, M., Fagan, J., Steward-Streng, N., & Chien, N. (2012). Coparenting and children's school readiness: A mediational model. *Family process*, 51(3), 307-324.
- Clark, L. A. ve Watson, D. (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological Assessment*, 7(3), 309-319. <https://doi.org/10.1037/14805-012>

- Choi, J. K., & Becher, E. H. (2019). Supportive coparenting, parenting stress, harsh parenting, and child behavior problems in nonmarital families. *Family process*, 58(2), 404-417. <https://doi.org/10.1111/famp.12373>
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 1, 245-276.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (5. Baskı). Pegem Akademi.
- Dana, R. H., & Back, R. (1977). Examiner sex bias and Wechsler Intelligence Scale for Children scores. [url: https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=rri_facpubs](https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1013&context=rri_facpubs)
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Simpson, K. S. (1994). Marital conflict, gender, and children's appraisals and coping efficacy as mediators of child adjustment. *Journal of Family psychology*, 8(2), 141.
- Deal, J. E., Halverson Jr, C. F., & Wampler, K. S. (1989). Parental agreement on child-rearing orientations: Relations to parental, marital, family, and child characteristics. *Child Development*, 1025-1034. <https://doi.org/10.2307/1130776>
- DeVellis, R. F. (2003). *Scale Development Theory and Applications* (Second Edition). SAGE Publications International Educational and Professional Publisher, chapter 5: 60-96.
- Dopkins Stright, A., & Neitzel, C. (2003). Beyond parenting: Coparenting and children's classroom adjustment. *International Journal of Behavioral Development*, 27(1), 31-40.
- Erkuş, A. (2015). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I temel kavramlar ve işlemler* (2. Baskı). Pegem Akademi.
- Erkuş, A., Sünbül, Ö., Sünbül, S. Ö., Yormaz, S., & Aşiret, S. (2017). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-II ölçme araçlarının psikometrik nitelikleri ve ölçme kuramları*. Pegem Akademi.
- Fakeye, D. O. (2014). Parenting style and primary school pupils' reading achievement in South-Western Nigeria. *African Research Review*, 8(2), 280-293. <http://dx.doi.org/10.4314/afrrv.v8i2.16>
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and the transition to parenthood: A framework for prevention. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5(3), 173-195.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95-131. https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0302_01
- Feinberg, M. E., Brown, L. D., & Kan, M. L. (2012). A multi-domain self-report measure of coparenting. *Parenting*, 12(1), 1-21. doi: <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.638870>
- Feinberg, M. E., & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent-child relations. *Journal of Family Psychology*, 22(2), 253.
- Gliner, J. A., Morgan, G. A., & Leech, N. L. (2017). *Chapter 1: Definitions, purposes, and dimensions of research*. Research methods in applied settings: An integrated approach to design and analysis, 3-20.
- Jacobvitz, D., Hazen, N., Curran, M., & Hitchens, K. (2004). Observations of early triadic family interactions: Boundary disturbances in the family predict symptoms of depression,

- anxiety, and attention-deficit/hyperactivity disorder in middle childhood. *Development and psychopathology*, 16(3), 577-592.
- Jean, Q., & Elizabeth, N. (2022). Parent child directed speech in dyadic and triadic interaction: Associations with co-parenting dynamics and child language outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, 58, 125-135.
- Kline, R.B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling (Fourth Edition)*. The Guilford Press.
- Malhotra, N. K. (2006). Questionnaire design and scale development. R. Grover & M. Vriens (Eds), *The handbook of marketing research: uses, misuses, and future advances* (1st edition, pp. 83-94). Sage Publications.
- McConnell, M. C., & Kerig, P. K. (2002). Assessing coparenting in families of school-age children: Validation of the Coparenting and Family Rating System. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 34(1), 44. <https://doi.org/10.1037/h0087154>
- McHale, J. P. (1997). Overt and covert coparenting processes in the family. *Family Process*, 36(2), 183-201. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1997.00183.x>
- McHale, J. P., & Lindahl, K. M. (2011). *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (pp. xii-314). American Psychological Association.
- Meleis, A. I. (2010). *Transitions theory: Middle range and situation specific theories in nursing research and practice*. Springer publishing company.
- Moghaddam, M. F., Validad, A., Rakhshani, T., & Assareh, M. (2017). Child self-esteem and different parenting styles of mothers: a cross-sectional study. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 19(1), 37-42.
- Negrini, L. S. (2020). Coparenting supports in mitigating the effects of family conflict on infant and young child development. *Social Work*, 65(3), 278-287.
- Nisbett, R. E., Aronson, J., Blair, C., Dickens, W., Flynn, J., Halpern, D. F., & Turkheimer, E. (2012). Intelligence: new findings and theoretical developments. *American psychologist*, 67(2), 130. <https://doi.org/10.1037/a0026699>
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Şakiroğlu, M., & Çevik, A. Ç. (2021). Birlikte ebeveynlik ölçeği: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 40-58. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120201201m000031>
- Pekdoğan, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ilkokula hazırlık sürecinde okul öncesi eğitimden beklentileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 31(2), 11-22.
- Pilkington, P., Rominov, H., Brown, H. K., & Dennis, C. L. (2019). Systematic review of the impact of coparenting interventions on paternal coparenting behaviour. *Journal of advanced nursing*, 75(1), 17-29. <https://doi.org/10.1111/jan.13815>
- Pinquart, M., & Teubert, D. (2015). Links among coparenting behaviors, parenting stress, and children's behaviors using the new German coparenting inventory. *Family Science*, 6(1), 201-210. <https://doi.org/10.1080/19424620.2015.1065284>
- Rakhshani, T., Hamid, S., Kamyab, A., Kashfi, S. M., & Jeihooni, A. K. (2022). The effect of parenting style on anxiety and depression in adolescent girls aged 12–16 years. *Heliyon*, 8(11), 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11478>

- Ren, J., Li, X., Chen, S., Chen, S., & Nie, Y. (2020). The influence of factors such as parenting stress and social support on the state anxiety in parents of special needs children during the COVID-19 epidemic. *Frontiers in psychology*, 11(2020), 1-9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.565393>
- Schiffirin, H. H., & Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 1472-1480.
- Sullivan, M. J. (2008). Coparenting and the parenting coordination process. *Journal of Child Custody*, 5(1-2), 4-24. <https://doi.org/10.1080/15379410802070351>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Van Egeren, L. A. (2001). Le rôle du père au sein du partenariat parental. *Santé mentale au Québec*, 26(1), 134-159. <https://doi.org/10.7202/014515ar>
- Van Egeren, L. A., & Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development*, 11, 165-178.

Extended Abstract

Aim: In this study, a scale development study was carried out to determine parenting relationships in the preparation process for primary school in order to identify possible risks that may be encountered in primary school. In this study, it is aimed to develop a valid, reliable and useful likert type measurement tool that can be used to measure the co-parenting relationship of parents whose children are in the process of preparing for primary school in Turkish culture.

Method: In this study, it is aimed to develop a valid, reliable and useful measurement tool that can be used to measure the co-parenting behaviors of parents whose children are in the process of preparing for primary school. In psychometrics, traits that cannot be directly observed, such as depression and anxiety, are defined as "implicit variables". Implicit variables are measured through observable variables that are assumed to be related based on a certain theory or theories. Theoretically, it is assumed that all items in the scale are related to each other and to the implicit structure. As a result of this, construct validity analyzes applied in scale development studies are based on calculating the correlation values of theory-based relationships claimed to exist between scale items and implicit features (DeVellis, 2003). From this point of view, the validity and reliability study of the measurement tool, which was developed based on some indicators that are thought to be related to the "co-parenting" variable, which is an important implicit variable and whose theoretical and theoretical background is explained in detail in the introduction part of this study, is conducted. Therefore, since the problem situation covered in the research or the purpose of the research is based on the examination of the relationship between directly observable variables and non-directly observable variables, non-experimental research approaches of quantitative research models can be classified under relational research (Gliner, Morgan, & Leech, 2017). Within the scope of this research, a sample of 506

participants was used in order to perform the validity and reliability analyzes of the measurement tool whose draft form was developed. The participants of the study show a balanced distribution in terms of gender, which is seen as an important variable for bias (Female=284, 56%; Male=222, 44%). The participants of the study are generally in the age range of 30-35 (24%), 35-40 (35%) and 40-45 (25%). The participants of the study were mostly educated at university level (44%) and mostly working (67%). While the household income of the participants mainly ranges between 8-16 thousand (44%), the majority have two children (51%). The majority of parents (69%) have children aged 6 and over who attend kindergarten. While the parents of girls and boys show an equal distribution in terms of the gender of their child attending kindergarten; almost all of the participants are married to the other parent of their child (98%).

Findings: Within the scope of the research, it was determined that the CP-S, whose validity and reliability analyzes were performed, is a valid and reliable scale that can be used to measure the "co-parenting relationship" of parents whose children are in the process of preparing for primary school. CP-S form is a Likert-type scale consisting of four different degrees: "strongly disagree (1)", "disagree (2)", "agree (3)" and "strongly agree (4)". CP-S developed within the scope of the research, agreement (1, 2, 3, 4 and 5. items); it consists of three sub-dimensions and 15 items: conflict (6, 7, 8, 9 and 10. items) and division of labor (11, 12, 13, 14 and 15. items). When evaluated from this point of view, the scale is a very useful measurement tool in terms of its low number of items and its easy applicability. 5 of the items in the scale are reversed; the other 10 items are scored normally. The lowest score that can be obtained from the scale is 15; The highest score that can be obtained from the scale is 60. In order to obtain validity proofs of the scale; scope, criterion and construct validity types were used. In order to ensure the content validity of the scale, expert opinion was sought; It was developed by Pinquart and Teubert (2015) and Acar et al. (2020) "Co-Parenting Scale" adapted to Turkish culture was used. In order to provide evidence for the construct validity of the scale, the scale structure was first revealed by performing EFA on two different samples, and then it was determined that the scale structure was confirmed by performing CFA. In addition, Cronbach Alpha internal consistency coefficient and test-retest applications were used to obtain proof of reliability of the scale. With this scale, it will be possible to provide conscious support to families by determining the level of co-parenting of parents in the preparation process for primary school. Thus, one of the important possible risk factors affecting children's readiness for primary school, parenting skills, attitudes, behaviors, etc. opportunity to have a positive impact. This is the conscious support that families offer to their children during the preparation process for primary school and the knowledge, behavior, attitude, etc. between them. By minimizing the formation of learning gaps, it will make a significant contribution to starting the 1st grade with more or less similar equipment with equal opportunities.

Ek: İlkokula Hazırlık Sürecinde Birlikte Ebeveynlik Ölçeği

Sayın Veli,

Bu ölçekte, şu anda ana sınıfına giden çocuğunuzun ilkökula hazırlık sürecinde ebeveynlik rolünüze ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiçbir ifadenin doğru veya yanlış bir yanıtı bulunmamaktadır. Her ifadeyi, dikkatlice okuyarak “Kesinlikle Katılmıyorum (1)”, “Katılmıyorum (2)”, “Katılıyorum (3)” ve “Kesinlikle Katılıyorum (4)” şeklindeki yanıtlardan size en uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1-Çocuğumuzu hangi okula kaydedeceğimize eşimle birlikte karar veririz.	1	2	3	4
2-Çocuğumuzun okul yaşantısında “onun için neyin iyi neyin kötü olacağı konusunda” eşimle hemfikir olacağımızı düşünürüm.	1	2	3	4
3-Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili, eşimin düşüncelerine katılırım.	1	2	3	4
4-Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili, eşimin fikirlerine güvenirim.	1	2	3	4
5-Çocuğumuzun eğitimi konusunda eşimle fikirlerimiz uyuşur.	1	2	3	4
6*-Çocuğumuz ilkökula başlamadan önce çocuğumuza harfleri öğretme konusunda eşimle fikir ayrılığı yaşıyoruz.	1	2	3	4
7*-Çocuğumuzun hangi yaşta okula başlayacağı konusunda eşimle anlaşmazlık yaşıyoruz.	1	2	3	4
8*-Çocuğumuzun ilkökula ne zaman başlaması gerektiği konusunda eşimle farklı düşünüyoruz.	1	2	3	4
9*-Çocuğumuzun eğitim süreci ile ilgili konularda kararlar alma, eşimle gerilmemize neden olur.	1	2	3	4
10*-Çocuğumuzla ne kadar zaman geçirmemiz (oyun oynamak, etkinlik yapmak gibi) gerektiğiyle ilgili eşimle anlaşmazlık yaşıyoruz.	1	2	3	4
11-Eğer çocuğumuzun eğitim hayatı ile ilgili bir problem olursa bu problemin çözüm yolunu eşimle birlikte araştırırız.	1	2	3	4
12-Çocuğumuzun okulundan gelen ev etkinliklerini yapmasında çocuğumuza eşimle birlikte yardımcı oluruz.	1	2	3	4
13-Çocuğumuzun eğitimiyle ilgili konularda eşimle iş bölümümüz adildir.	1	2	3	4
14-Çocuğumuzun okula uyum sürecinde eşimle birlikte hareket ederiz.	1	2	3	4
15-Çocuğumuzun okul etkinliklerine (veli toplantıları, gösterileri gibi) eşimle birlikte katılırız.	1	2	3	4

*ters puanlanan maddeler

Anlaşma Boyutu: 1, 2, 3, 4, ve 5. maddeler;

Çatışma Boyutu: 6, 7, 8, 9, 10. maddeler;

İş Bölümü Boyutu: 11, 12, 13, 14 ve 15. maddeler.